

Cannabis

بوتاني نوم يې عبارت دي له Cannabis Sativa يا Cannabis Indica څخه. عام نوم يې Indian hemp دي (۱). کاناښس د آسيا بومي بوټي دي چې ۶ زره کاله مخکې په چين او تورکستان کې کرل شوي وو. په دي وخت د دي بوټي د وېرو تاثير هم پېژندل شوي وو. چينايي لرغوني سرچيني وايي چې دغه بوټي د ملاريا، دردونو او قبضيت د علاج لپاره کارېده. آشوريانو د کاناښس بوټي د کنډر په توگه کارول (۲). کاناښس د يو کلن بوټي دي چې په ځانگړي ډول په هندوستان، پاکستان، ايران، کشمير، جنوبي امريکا او افغانستان کې شنه کېږي. د ساقي اوږدوالي ۱،۵ متره دي (۲).

Features يا منظره او شکل:

د کاناښس سټيوا بوټي د هند په ټولو برخو کې کرل کېدای شي خو حکومت ددغه بوټي په کرلو بنديز لگولي دي. ددغه نبات بنځينه او نارينه جنسونه جدا او بيل بيل دي، چې بنځينه جنس نبات يې اوږد او تقريباً د څلور نه تر شپږ مترو غټيږي (۱).

نابيلون Nabilone يو ترکيبي کاناښس دي کوم چې د کانگو ضد خاصيت لري. دغه توکي په هغه اشخاصو کې چې کينسر درملني لاندې وي هم مفيد تماميږي (۱). وروستو څېړنو په مطابق هندي کاناښس د پارکينسون ناروغي، مولتيپل سکلروزيس او د کرون ناروغي پر ضد اغېزه لري (۳). هندي کاناښس پرته له طب نه په صنعت کې مهم رول هم لوبوي. دا بوټي د کاغزونو، بافتونو، صنعتي رنگونو، پلاستيکي موادو د جوړولو لپاره کارېږي (۲).

د کاناښس تهيه کول Preparation of cannabis :- د کاناښس مختلف ترکيبات وجود لري چې مهم يې (۱)

1. بنگ Bhang :- بنگ ددغه نبات د وچو پاڼو څخه لاسته راځي. نور نمونه يې عبارت دي له (Sidhi, Patti and sabji)
2. Ganja :- دغه توکي د نوموړي نبات د گل څخه لاسته راوړي.
3. Charas :- چرس ته Hashish يا خشخاش هم وايي. چرس د نوموړي نبات د چسپناکه افرازات يا پاتي شونو څخه لاسته راځي.
4. Marjun
5. Marijuana :- دغه لغات زياتره په امريکا کې استعمالېږي او په زياتو متنونو کې داسې ذکر شوي چې دغه Marijuana د گنجا سره مشابه دي. دغه توکي د نوموړي نبات د پاڼو او گلانو د څوکو څخه منځته راځي.

فعال شکلونه:

دغه نبات څخه درې فعاله ترکيبات منځته راغلي دي چې عبارت دي له:

- Cannabinol
- Cannabidiol
- Several Isomers of tetrahydrocannabinol

وژونکي دوز او مقدار Fatal dose :-

- Charas—2mg/kg body weight
 - Ghanja—8mg/kg body weight
 - Bhang—10mg/kg body weight
- Fatal period about 12 hours

د تاثیر ميکانيزم:

کانابيس په بدن کې د کانابينويد اخذو سره د يوځاي کيدو له لارې عکس العمل بنکاره کوي. ددغه اخذو دوه ډولونه تراوسه پېژندل شوي دي چې عبارت دي له CB1 او CB2. ددغه اخذو CB1 ډول د دماغ په نيورونونو او دوهم ډول ددغه اخذو د معافيتي سيستم په حجراتو، توري او تانسېل کې موندل کېږي. (۱)

جذب، ميتابوليزم او اطراحي:-

کانابيس د هصمي سيستم او د لوگي يا بخار په ډول د تنفسي سيستم څخه جذبېږي. کانابيس د پوستکي لاندې او داخلي عضلي زرق له لارې په ورو ډول جذبېږي.

کانابيس په چټکۍ سره د ځيگر د مايکروزوم پواسطه په فعال ميتابوليت 11Hydroxy Δ THC بدلېږي. همدغه وروستي ميتابوليت بيا په غير فعال شکل بدل په ډکو او تشو متيازو او صفرا له لارې اطراح کېږي. (۱)

چرسو ځکل د انسان په بدن څه اثر کوي؟ (۴)

چرس او د کانابيس نور مشتقات چې ځکل کېږي، يا هم خوړل او څښل کېږي تقريباً د بدن د ټولو غړو او سيستمونو پر فعاليت تاثير کوي. خو ددغو مشتقاتو ځکل پدې دليل چې په مستقيمه د سږيو له لارې وينې ته داخلېږي او د بدن غړو ته رسېږي د هغو محصولاتو په پرتله چې څښل او يا خوړل کېږي په چټکۍ اثر کوي.

اوس چې د واشنگټن ډي سي په شمول د امريکا د متحده ايالاتو په ۲۹ ايالتونو او د نړۍ په يو شمير هيوادونو کې د کانابيس مشتقاتو استعمال قانوني شوی ددغو شيانو د زيانونو او په درملنې کې د هغې د ارامونکو تاثيرونو په اړه جدي مناظره هم روانه ده.

خو طبي څيړني پرته له دې چې د چرسو او مروانا د پلويانو او يا مخالفينو نظر ته پاملرنه وکړي د هغې يو شمير زيانونه په ډاگه کړي دي.

تنفسي سيستم

د چرسو دود د تنباکو د دود په شان د امونيا او هايډروجن سيانيد په گډون زهرجن کيمياوي مواد لري.

د علمي څيړنو په بنسټ، دغه مواد د تنفسي مجرا او سږيو د تخريش سبب کېږي، دوامداره توخي او بلغم او همداشان په اوږد مهال کې د برانشونو د پرسوب او د تنفسي سيستم د مکروبوونو خطر زياتوي.

د وینې د دوران سیستم

د چرسو له څکلو وروسته په هغه کې موجود نشه یي مواد (تترا هایدروکانابینول یا THC) د سربو څخه وینې ته جذبېږي او د وینې د دوران په واسطه په ټول بدن کې خپریږي.

د چرسو له څکلو څو دقیقې وروسته د زړه ضربان زیاتېږي او دغه وضعیت کولای شي تر دريو ساعتونو پورې هم دوام وکړي. که ددې موادو استعمالونکی د زړه په ناروغۍ اخته وي د زړه د ضربان زیاتیدل ورته د زړه د دریدو خطر زیاتوي.

ماغزه او مرکزي عصبي سیستم

چرس، مروانا او د کانابیس نور مشتقات په ټول مرکزي عصبي سیستم اثر کوي. THC ماغزه هڅوي چې په زیاته اندازه دوپامین تولید کړي. دوپامین یوه کیمیاوي ماده ده چې په بدن کې د خوشحالی احساس تولیدوي.

په چرسو کې موجود تتراهایدروکانابینول او د کانابیس نور مشتقات په مغزو کې معلوماتو ته د لاسرسي بڼه بدلوي او د قضاوت کولو قوت باندې اثر کوي. دغه ماده همداشان حافظه متاثره کوي او په همدې خاطر دي چې د چرسو له استعمال نه څو ساعته وروسته ډیر کم امکان لري چې خلک وکړای شي پېښې په یاد وساتي.

چرس او مروانا همداشان د ماغزو هغه برخې چې د حرکتونو او انډول ساتلو مسولیت لري هم متاثروي، نو پدې خاطر سپارښتنه کېږي هغوی چې ددې موادو تر تاثیر لاندې وي، د موټر چلولو نه ډډه وکړي.

په زیاته اندازه د چرسو او مروانا څکل چې په وینه کې د THC د غلظت سبب کېږي، د ویرې او ډار د رامنځ ته کیدو سبب کېږي. نو پدې خاطر یو شمیر طبي رپوټونه، د خپګان او اضطراب په څیر په روحي امراضو باندې اخته کېدل د کانابیس د مشتقاتو د استعمال سره مربوط ګڼي.

هغه خلک چې په سکیزوفرنی یا د عوامو په وینا د ځوانۍ په جون اخته دي بڼه ده چې د کانابیس له مشتقاتو استفاده ونکړي ځکه ددغو ناروغیو د زیاتیدو سبب کېږي.

د چرسو او مروانا د نشې له لرې کیدو وروسته ځنې خلک د ستړیا احساس کوي، ځنې یې خپه او ځنې نور یې مضطرب وي. په چرسو د روږدتیا امکان کم خو واقعي دی.

د ۲۵ کاله کم عمر لرونکو په منځ کې چې ماغزو یې بشپړه وده نده کړې د چرسو او د کانابیس د نورو مشتقاتو استعمال ممکن د هغوی پر حافظې او تفکر باندې تلپاتې اثر وکړي.

په امیندواری کې د چرسو او مروانا استعمال ددې سبب کېږي چې په بطن کې د جنین ماغزه متاثره شي او هغه ماشوم چې زیږېږي بڼایي د حافظې او تمرکز کولو ستونزې ولري او د مشکلاتو د حل کولو پوره مهارتونه هم بڼایي ونلري.

د هاضمي سیستم

د چرسو او مروانا څکل کولای شي چې د هاضمي د سیستم مشکلات ایجاد کړي لکه کانګې او داسې نور. څرنګه چې په کانابیس کې موجود THC په ځیګر کې تجزیه کېږي دغه ماده بڼایي د ځیګر د تخریبولو سبب هم شي.

د اشتهای زیاتیدل او هڅول، د ژبې او خولې وچیدل او تنده پر هاضمې په سیستم باندې د کانابیس د نورو اثراتو څخه دي.

د بدن دفاعي سیستم

په کانابیس مشتقاتو کې د تتراهایدروکانابینول شتون د علمي موندنو په اساس، د بدن معافیتي سیستم ته د ضرر رسولو سبب کېږي او یو شخص د ناروغیو په ځانگړې توگه د مکروبوونو په وړاندې کمزوری کوي.

خو سره له دې دا چې د کانابیس د مشتقاتو استعمال په ځینو هیوادونو کې تازه قانوني شوی زیاتو څیړنو ته اړتیا ده چې بدن ته ددغو موادو د مصرفولو څخه رامنځ ته کېدونکي تاوانونه په سمه توگه وپېژندل شي.

کلینیکي منظره:-

- ارامتیا او جاذبه خوشحالي
- په فکر کولو، تمرکز، روحي او عقلي وطاقو کې تشوشات او گډوډي منځته راځي.
- ددغه کانابیس لوړ دوز د هالوسینیشن ، Sedation ، Hallucination او نارامی او خفگان سبب گرځي.
- Excitement
- Impulsive ideas
- د شیانو اندازه او فاصله کې گډوډي موجوده وي.
- تازه او لنډ مهاله حافظه او تمرکز او توجه پکې خرابه وي.
- اشتهای زیاتوالي
- زړه بدوالي
- ټکي کارډیا او د زړه ټکان
- خولې وچوالي
- فشار ټیټوالي

تفریقي تشخیص:

کله چې یو ناروغ روغتون د کانابیس، چرسو او بنگو په تسمم کې راورل شوي وي نو ډاکتران باید لاندې حالات په تفریقي تشخیص د نظره ونیسي.

- Cocaine intoxication
- Amphetamine intoxication
- Sedative
- Tricyclic antidepressants
- Panic attack

درملنه: د چرسو او کانابیسو د نورو ډولونو تسمم لرونکي ناروغان باید په لاندې ډول تر تداوي لاندې ونیول شي.

- Gut decontamination

- Benzodiazepine
- Haloperidol for acute psychotic state
- Supportive measure

Reference:

1. Principles Of Forensic Medicine And Toxicology Pages:589-596
2. https://ps.m.wikipedia.org/wiki/%D9%87%D9%86%D8%AF%D9%8A_%D%A9%D8%A7%D9%86%D8%A7%D8%A8%D9%8A%D8%B3
3. <http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3pcanz2.html#bylina>
4. <https://www.google.com/amp/s/www.pashtovoa.com/amp/canabis-and-its-affects-on-human-body-/5105606.html>

مؤلف لنده پيژاننده

رنځپوه عرفان پټان کاموي د لعل محمد زوي او د ننگرهار ولايت د کامي ولسوالي د شيلام رعتی کلي اوسيدونکي دي. کاموي صاحب په 1375 هجري شمسي کال کي چي د 1996م کال سره سمزيون خوري د کوچني اختر په شپه زيږيدلي دي. کاموي صاحب خپلي لومړني زده کړي د کامي ولسوالي په مولوي محمد ابراهيم متوسط ښوونځي کي سرته رسولي دي، او ثانوي زده کړي يي بيا د مراد علي عالي ليسه کي سرته ورسولي، او په 1394 هجري شمسي کال کي تري په اعلي درجه فارغ شو. د همدغه کال د کانکور په ازموينه کي د ننگرهار طب پوهنځي ته بريالي شو. ښاغلي کاموي صاحب د ننگرهار د طب پوهنځي په 2024/01/08 کي فارغ شوي دي.

محترم کاموي صاحب د هغه مينه په اساس چي د پښتو ژبي او پښتنو سره يي لري د خپل ځوانی له عمر څخه په ليکوالی او ژباړي پيل کړي وه.

د پټان نور ليکل شوي اثار عبارت دي له:

۱- علامه سيد جمال الدين افغان لنډه پيژندنه

۲- اسلاميک انگليش ټو پښتو ډکشنري

۳- Pain Killer (Pashto)

۴- امريکايي ولسمشران لنډه پيژندنه

کاموي صاحب د کتابونو ترڅنگ ځينې مقالې هم ليکلي چې عبارت دي له:

۱- د افغانستان سوله کې د پاکستان رول – 2020م

۲- د افغانستان لويو بنارونو کې د هوا د ککړتيا عوامل او حل لاري – 2020م

۳- Cannabis, Chars and Bhang

د رنځپوه عرفان پټان کاموي د نورو برياوو په هيله

WhatsApp: 0782292067

Email: irfanp518@gmail.com